

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-57>

УДК 330.3.005.4

СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ: МОДЕЛЬ РЕАЛІЗАЦІЇ

INNOVATIVE SUSTAINABLE BUSINESS DEVELOPMENT STRATEGIES: IMPLEMENTATION MODEL

Кифяк Вікторія Іванівнакандидат економічних наук, доцент,
Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6104-6403>**Kyfyak Viktoria**Yurii Fedkovych Chernivtsi National University.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6104-6403>

Постійні флуктуації на фінансових ринках, геополітичні турбуленції та швидкі зміни в технологічному ландшафті вимагають від компаній гнучкості та інноваційного підходу до стратегічного управління, з одного боку, та враховувати екологічні наслідки та соціальні проблеми, з іншого. В умовах глобалізації та жорсткої конкуренції інновації та сталий розвиток є ключовими факторами успіху та конкурентоспроможності компаній. У статті розглядаються ключові підходи та складові розвитку бізнесу, спрямовані на поєднання інноваційних стратегій з принципами сталого розвитку. Здійснюючи аналіз інноваційних тенденцій в сфері сталого розвитку та середовища розвитку інновацій бізнесу в Україні, запропонована багаторівнева модель реалізації стратегії інноваційного сталого розвитку. Основу розробленої концептуальної моделі реалізації стратегії інноваційного сталого розвитку бізнесу складають принципи відкритих інновацій, кооперації бізнесу, науки та держави, а також спрямованості на вирішення глобальних викликів. Запропонована модель враховує взаємозв'язок між технологічними тенденціями та стратегічними рішеннями, надаючи практичні рекомендації для успішної імплементації стратегії інноваційного сталого розвитку в сучасному бізнес-середовищі.

Ключові слова: сталий розвиток, стратегія інноваційного сталого розвитку, модель реалізації стратегії, інновації, бізнес-середовище.

Constant fluctuations in financial markets, geopolitical turbulence, and rapid changes in the technological landscape require companies to be flexible and innovative in their strategic management, on the one hand, and to take into account environmental consequences and social issues, on the other. In the globalization conditions and fierce competition, innovation and sustainable development are key factors in the success and competitiveness of companies. The purpose of the article is to analyze and systematize approaches to combining innovative strategies with the sustainable development principles in the entrepreneurial activity context and to develop a multi-level model for implementing the strategy of innovative sustainable business development, which takes into account modern trends in the digital technological field and management, as well as the specifics of the Ukrainian business environment. The article considers key approaches and components of business development aimed at combining innovative strategies with the sustainable development principles. Analyzing innovative trends in the sustainable development field and the environment for the development of business innovations in Ukraine, a multi-level model for implementing the strategy of innovative sustainable development is proposed. The basis of the developed conceptual model for the implementation of the innovative sustainable business development strategy is the principles of open innovation, cooperation between business, science and the state, as well as a focus on solving global challenges. The proposed model takes into account the relationship between technological trends and strategic decisions, providing practical recommendations for the successful implementation of innovative sustainable development strategies in the modern business environment. It was concluded that innovation and orientation towards sustainable development allow companies to gain strategic competitive advantages, ensure long-term economic growth, and also solve urgent social and environmental problems.

Keywords: sustainable development, innovative sustainable development strategy, strategy implementation model, innovation, business environment.

Постановка проблеми. У сучасному середовищі, де бізнес стикається з численними глобальними викликами, такими як війни, зміни клімату, вичерпання ресурсів та соціальна нерівність, підприємства повинні шукати інноваційні стратегії, які дозволяють їм не тільки вижити в умовах цих викликів, але й сприяти сталому розвитку в умовах невизначеності та постійних флуктуацій. У мінливому економічному середовищі, де перебіги та трансформації стають нормою, підприємствам важливо постійно адаптуватися до нових умов. Постійні флуктуації на фінансових ринках, геополітичні турбуленції та швидкі зміни в технологічному ландшафті вимагають від компаній гнучкості та інноваційного підходу до стратегічного управління, з одного боку, та враховувати екологічні наслідки та соціальні проблеми, з іншого.

В умовах глобалізації та жорсткої конкуренції інновації та сталий розвиток є ключовими факторами успіху та конкурентоспроможності компаній. Без інновацій неможливо досягти тривалого успіху на ринку, а концепція сталого розвитку передбачає не лише економічне зростання, але й екологічну та соціальну відповідальність бізнесу. Інновації дозволяють компаніям досягти такої структури, яка трансформується в екосистему інновацій бізнесу. Для побудови такої екосистеми компанії повинні розробляти інноваційні стратегії для адаптації до нових соціальних викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Праці, в яких закладено теоретичні основи та запропонували практичні підходи для поєднання інноваційної діяльності бізнесу із принципами сталого розвитку є Rogers E. M. (Diffusion of Innovations, 1962) [1], який розглядає процес поширення інновацій та вплив нововведень на бізнес-середовище, визначаючи ключові чинники, що впливають на успішність їх впровадження. Schumpeter J. (The Theory of Economic Development, 1934) [2] вносить важливий внесок у розуміння інноваційного процесу, підкреслюючи роль підприємництва у зміні економічного розвитку. Etzkowitz та Leydesdorff (The dynamics of innovation: from National Systems and "Mode 2" to a Triple Helix of university-industry-government relations, 2000) [3] розглядають концепцію "трихвальної" взаємодії університетів, промисловості та уряду для сприяння інноваційному сталому розвитку. Kim та Mauborgne (Blue Ocean Strategy, 2005) [4] пропонують стратегію "синього океану", що

полягає в пошуку невідкритих ринків та створенні унікальних пропозицій для споживачів. Womack та Jones (Lean Thinking: Banish Waste and Create Wealth in Your Corporation, 1996) [5] вивчають методи "лінійного мислення", спрямовані на мінімізацію витрат та підвищення продуктивності. Prahalad та Hart (The Fortune at the Bottom of the Pyramid, 2002) [6] аналізують можливості бізнесу у низькорентабельних секторах, наголошуючи на сталому розвитку через соціальну відповідальність. Nohria та Ghoshal (The Differentiated Network: Organizing Multinational Corporations for Value Creation, 1997) [7] вказують на важливість структурної організації корпорацій для ефективного створення цінності. Bessant та Tidd (Innovation and Entrepreneurship, 2015) [8] аналізують роль інновацій та підприємництва у розвитку бізнесу. Porter та Kramer (Creating Shared Value, 2011) [9] розглядають концепцію "спільної цінності" як стратегічний підхід для досягнення сталого розвитку.

Elkington (Towards the Sustainable Corporation: Win-Win-Win Business Strategies for Sustainable Development, 1994) [10] пропонує бізнес-стратегії, які забезпечують "трихвальної" вииграш для компанії, суспільства та навколишнього середовища.

Щодо імплементації стратегічного підходу до впровадження сталого розвитку в бізнес відзначимо таких вчених як Frank T.J.M. Geels [11], який запропонував багаторівневу перспективу для аналізу сталих інновацій та трансформацій у промисловості; У статті Ф. Гілса запропоновано багаторівневу перспективу для аналізу технологічних транзакцій та інновацій у промисловості. Виокремлено три рівні: ландшафтний (макро-економічні та соціальні тренди), режимний (домінуючі технології та практики) та нішовий (нові технології). Показано, що успішні інновації виникають при сприятливій взаємодії між цими рівнями.

У праці Rakić S., Pavlović M. and Marjanovic U. [12] проаналізовано готовність промислових підприємств до технологічного устрою 4.0 як передумови переходу до сталого виробництва. Визначено ключові складові такої готовності.

У роботі [13] узагальнено підходи до формування стратегій сталого інноваційного розвитку бізнесу, структуровано ключові аспекти створення сталих бізнес-моделей.

Українські науковці І. Якименко, Л. Петрашко, Т. Димань, О. Салавор, Є. Шаповалов, М. Галабурда, О. Ничик, О. Мартинюк [14]

систематизували сутнісні категорії та значення сталого розвитку і його інтеграцію на європейський простір та модель реалізації "стратегії сталого розвитку Європа 2020".

Ці та багато інших авторитетних дослідників у цій сфері значно поглибили розуміння того, як компанії можуть поєднувати інновації та сталий розвиток для тривалого успіху. Їх роботи слугують важливим внеском для теорії та практики менеджменту.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Але постійні флуктуації, зміна правил гри на глобальному ринку та невизначеність роблять необхідним пошук новітніх наукових та практичних підходів до формування стратегій інноваційного сталого розвитку бізнесу.

Мета статті полягає в аналізі та систематизації підходів до поєднання інноваційних стратегій з принципами сталого розвитку в контексті підприємницької діяльності та розробка багаторівневої моделі реалізації стратегії інноваційного сталого розвитку бізнесу, яка враховує сучасні тенденції в області цифрових технологій та управління, а також специфіку українського бізнес-середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щоб оцінити, як компанія впливає на довкілля та стейкхолдерів, а також зворотній процес, – як довкілля і стейкхолдери впливають на розвиток бізнесу, існують міжнародні стандарти. Один з таких – Global Reporting Initiative (GRI) [15], в рамках якого бізнес-практики компаній аналізуються на основі екологічних, соціальних та управлінських показників (ESG). Ця система оцінки бізнесу основана на концепті double materiality. Це означає, що компанія повинна звітувати, як питання сталого розвитку впливають на її бізнес ("ззовні всередину"), і як її діяльність впливає на суспільство та навколишнє середовище ("зсередини назовні").

ESG-концепція виникла після усвідомлення того, що бізнес не може функціонувати у відриві від навколишнього середовища та суспільства. Тому компанії, розглядаючи власні інтереси, повинні також вивчати, як їхні дії впливають на ресурси та людей, від яких вони залежать у своєму функціонуванні, тим самим допомагаючи кожній компанії отримати більш повне уявлення про організацію, її діяльність та її роль у ширшому контексті [16]. У сфері аналітики інновацій в контексті сталого розвитку бізнесу можна виділити такі основні напрями досліджень:

1. Аналіз тенденцій та прогнозування технологічних інновацій у сталості розвитку бізнесу, зорієнтовані на дослідження як "зелені" технології (відновлювана енергетика, електротранспорт тощо) можуть трансформувати галузі.

2. Оцінка впливу ESG-факторів та сталості на інновації і фінансові показники компаній – кореляційний аналіз взаємозв'язку між сталими практиками та результатами бізнесу.

3. Вимірювання рівня "сталості" інновацій за допомогою спеціальних індексів та рейтингів компаній.

4. Аналіз бар'єрів для впровадження сталих інновацій – економічні моделі, опитування та кейс-стаді для виявлення перешкод та драйверів.

5. Вивчення сталих інноваційних екосистем та мереж – аналіз взаємодії різних стейкхолдерів у процесі створення та поширення інновацій.

Такі дослідження дозволяють компаніям приймати обґрунтовані рішення щодо впровадження інновацій для сталого розвитку бізнесу. Актуальність цієї сфери аналітики буде тільки зростати.

Стратегії інноваційного сталого розвитку бізнесу – це довгострокові плани та напрями розвитку компанії, які передбачають впровадження інновацій з урахуванням принципів сталості та соціальної відповідальності.

Основними напрямками інновацій, спрямованими на досягнення сталого розвитку є:

1. Еко-інновації – розробка ресурсо- та енергоефективних технологій, "зелених" продуктів, відновлюваних джерел енергії, переробки відходів тощо.

2. Соціальні інновації – створення продукції та послуг для вирішення суспільних проблем, покращення якості життя.

3. Відповідальне управління ланцюгами постачання – етичні постачальники, прозорість, задоволення інтересів усіх стейкхолдерів.

4. Стратегічне партнерство заради сталості означає співпрацю з іншими компаніями, неприбутковими організаціями чи громадськими установами для розробки та впровадження інновацій, які сприяють сталому розвитку. Це може включати спільні проекти, обмін досвідом, впровадження зелених технологій, а також розвиток корпоративної соціальної відповідальності.

Важливо враховувати, що стратегічне партнерство заради сталості має бути спрямоване на досягнення конкретних цілей

сталого розвитку і має бути забезпечене ефективним управлінням та взаємодією всіх сторін. Реалізація таких стратегій дозволяє досягти довготривалого успіху бізнесу в гармонії з інтересами суспільства та навколишнього середовища.

Відстеження основних технологічних трендів здійснює дослідницька компанія Gartner, яка визначає список десяти найважливіших стратегічних технологічних трендів на наступний рік, це те, на чому, на думку компанії, мають зосередитися ІТ-директори та менеджери.

Впровадження інноваційної стратегії розвитку конкурентних переваг у сучасних умовах забезпечує найшвидший ріст бізнесу та покращення своєї конкурентної позиції на ринку. Впровадження інновацій змінює структуру бізнес-процесів підприємства відповідно до принципів розвитку бізнесу за умов технологічного устрою 4.0 і вище [17, с. 75].

Аналіз ключових статистичних показників впровадження інновацій в бізнесі України у 2022 році дозволяє виявити певні тенденції та окреслити перспективні напрями розвитку. Наукоємність ВВП неухильно зменшується: з 0,7% у 2013 р. – до критичного значення 0,33% у 2022 р. За оцінками фахівців, при наукоємності менше 0,9% ВВП наука не виконує економічну функцію, а лише пізнавальну, а при менше 0,3% ВВП – лише соціокультурну [18, с. 17].

В Україні спостерігається зниження частки інноваційно активних підприємств у промисловості до 13,2% за 2022 рік порівняно з 15,6% у 2021 році. Це пов'язано із економічною нестабільністю та воєнними діями.

По-друге, за 9 місяців 2022 року витрати на інновації скоротилися на 13,5% порівняно з аналогічним періодом 2021 року, що також пов'язано із кризовими явищами в економіці. Проте очікується пришвидшення темпів впровадження інновацій в українському бізнесі після завершення війни.

По-третє, найбільш інноваційно активною галуззю залишаються інформаційні технології, де частка інноваційних компаній у 2022 році оцінюється на рівні 30–35%. При цьому в ІТ-галузі переважають процесні та організаційні інновації.

Отже, незважаючи на кризові явища 2022 року, спостерігається збереження інноваційних пріоритетів в стратегіях розвитку українського бізнесу. Найбільш перспективними сферами для інновацій є інформаційні технології, а також очікуване пришвидшення

впровадження інновацій після завершення війни в усіх галузях економіки.

Отже, за різними індексами інноваційного розвитку Україна посідає місця в другій половині світових та європейських рейтингів:

- За Глобальним інноваційним індексом 2023 року 55 місце з 132 країн свідчить про помірний рівень інновацій в Україні [19].

- 85 місце за Індексом глобальної конкурентоспроможності та 88 місце за субіндексом інноваційної спроможності вказують на неконкурентоспроможність України в інноваційній сфері [20].

- 56 позиція за Індексом економіки знань Світового банку свідчить про низький рівень розвитку економіки знань в Україні [21].

- Останнє 47 місце за Європейським інноваційним табло [22] означає, що Україна значно відстає від європейських країн за показниками інновацій.

Отже, можна зробити висновок, що інноваційний розвиток України перебуває на низькому рівні як у глобальному, так і в європейському контексті. Це гальмує економічний розвиток країни та потребує термінових реформ для покращення інноваційного клімату.

Отже, за більшістю оцінок рівень інновацій в Україні є недостатньо високим і поступається багатьом країнам Центральної та Східної Європи. Це гальмує технологічний розвиток та конкурентоспроможність економіки. Є значний потенціал для поліпшення інноваційності країни.

За даними Глобального інноваційного індексу (GII), динаміка місця України в рейтингу інноваційності країн світу за останні роки є наступною (рис. 1).

Україна в Глобальному інноваційному індексі 2023 року посіла 55 місце серед 132 країн світу. Проаналізуємо основні складові цього рейтингу для України (рис. 2).

Отже, Україна має значний потенціал в людському капіталі, але потребує розвитку інфраструктури, стимулювання бізнесу до інновацій та підвищення технологічності економіки. Таким чином слабкими місцями залишаються інфраструктура, ринок та використання інновацій в економіці.

Аналіз потенціалу розвитку інновацій здійснимо за діаграмою, розробленою ВЕФ в рамках Глобального інноваційного індексу. Діаграма (рис. 3) показує зв'язок між рівнями доходу (ВВП на душу населення) та ефективністю інновацій (оцінка GI). Лінія тренду дає вказівку на очікувані інноваційні результати відповідно до рівня доходу. Економіки,

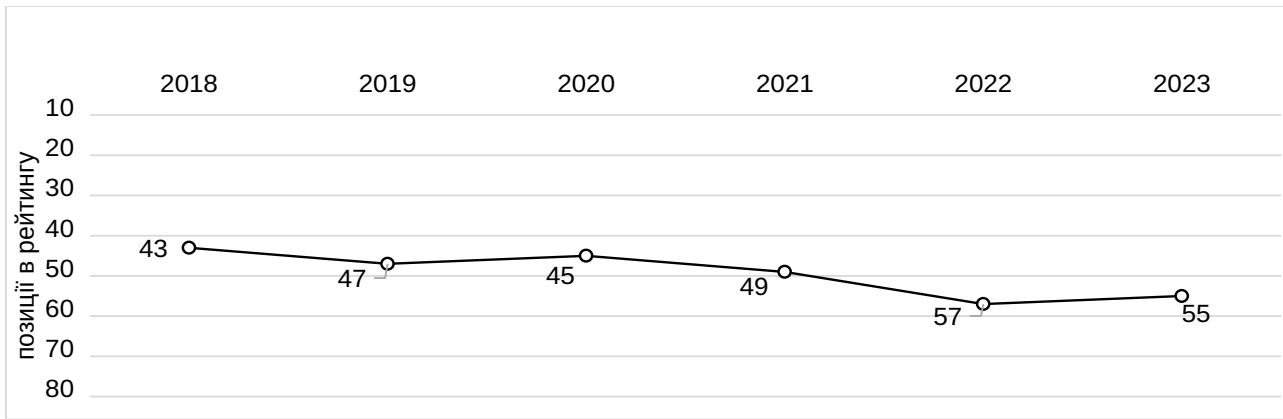

Рис. 1. Динаміка позицій України у Глобального інноваційного індексу за 2018–2023 рр.

Джерело: [19]

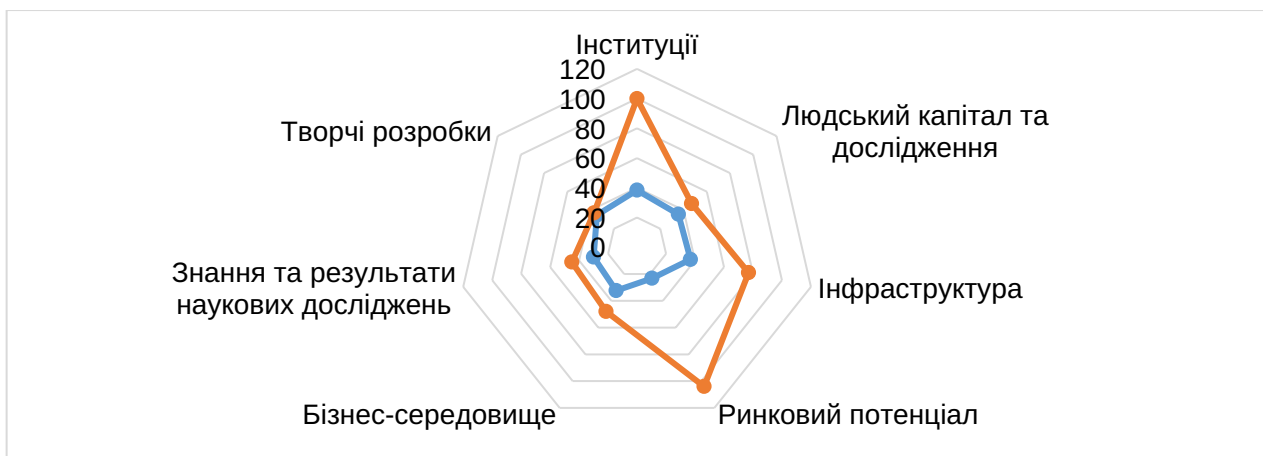

Рис. 2. Оцінки України за сферами у Глобальному інноваційному індексі 2023 року

Джерело: складено автором на основі [19]

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

що знаходяться вище лінії тренду, працюють краще, ніж очікувалося, а ті, що знаходяться нижче, – нижчі за очікування (рис. 3).

Оскільки рівень інноваційного розвитку вище очікувань, то це визначає потенціал середовища розвитку інновацій, за умов втілення стратегій інноваційного сталого розвитку бізнесу.

Аналіз позицій України в рейтингу глобальних стартап екосистем Global Startup Ecosystem Index 2023 дозволяє оцінити рівень розвитку та динаміку змін інноваційного підприємництва в країні у регіональному вимірі. Займаючи 44 місце серед країн світу (покращення на 2 пункти з 2021 року) [24], Україна демонструє зростаючий інноваційний потенціал.

Сильними сторонами вітчизняної стартап екосистеми є висока якість людських талантів (ІТ-фахівців) та розвинена ІТ-інфраструктура, що закладає підґрунтя для технологічного під-

приємництва. Позитивну роль відіграє і зростаюча підприємницька культура в суспільстві.

Незважаючи на військові дії, 5 українських міст увійшли до топ-1000 глобального рейтингу стартап екосистем у 2023 році. При цьому 4 з 5 міст (Київ, Харків, Львів, Одеса) покращили свої позиції. Особливо суттєве зростання продемонстрував Київ – на 16 пунктів до 77 місця у світі та на 3 позиції до 23 місця серед європейських екосистем. Це свідчить про життєздатність української інноваційної екосистеми.

Отже, аналіз динаміки України у глобальному рейтингу стартап-екосистем дозволяє стверджувати, що, незважаючи на кризові явища, спостерігаються позитивні тенденції щодо розвитку інновацій та технологічного підприємництва в країні. Подальшому зростанню стартап-індустрії може сприяти покращення загального бізнес-клімату та ринкових умов в Україні.

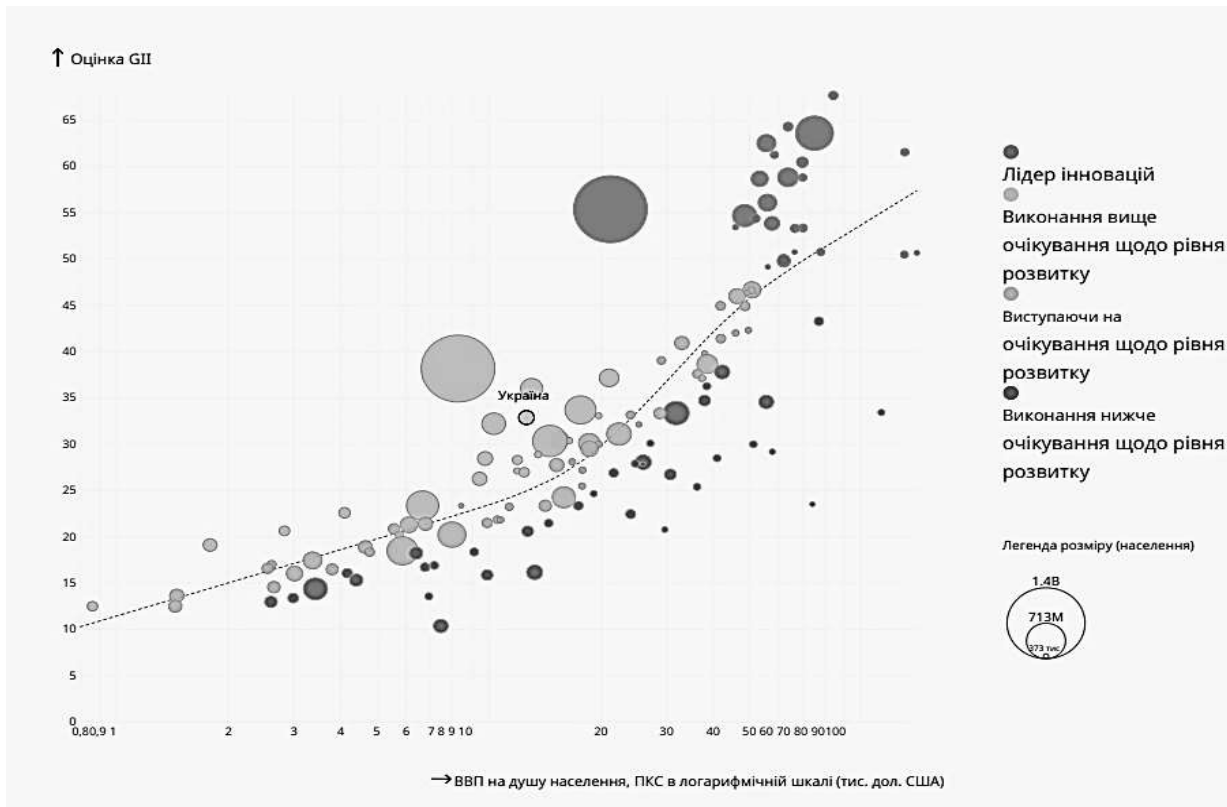

Рис. 3. Перевищення інновацій щодо їхнього економічного розвитку

Джерело: [19]

Існує декілька основних типів стратегій інноваційного розвитку компаній:

1. Стратегія технологічного лідерства передбачає орієнтацію на розробку проривних інновацій, які визначатимуть нові технологічні уклади на ринку (Apple, Tesla).

2. Стратегія технологічних новаторів або послідовників – це швидке впровадження інновацій, розроблених іншими компаніями (Xiaomi, Huawei).

3. Стратегія відкритих інновацій передбачає використання зовнішніх джерел інновацій, співпраця з стартапами, університетами тощо.

4. Стратегія спрямована на конкретний сегмент ринку – розробка інновацій під потреби обраної цільової аудиторії.

5. Стратегія на основі дизруптивних бізнес-моделей – передбачає реорганізацію ланцюжка створення цінності.

Вибір конкретної інноваційної стратегії залежить від можливостей компанії, галузевих особливостей та ринкових тенденцій.

Для того, щоб українському інноваційному бізнесу бути більш конкурентним на глобальному ринку, привабливим для іноземних інвесторів, а також стійким до мож-

ливих майбутніх потрясінь слід впроваджувати стратегії сталого інноваційного розвитку включають комплекс заходів, спрямованих на забезпечення економічного, соціального та екологічного розвитку підприємства зі збереженням навколишнього середовища та суспільства:

1. Ресурсозберігаючі стратегії бізнесу. Компанії впроваджують інноваційні технології та процеси, спрямовані на зменшення використання природних ресурсів. Це включає вдосконалення енергоефективності, використання відновлювальних джерел енергії та оптимізацію виробничих процесів.

2. Інновації в продуктах та послугах: Розробка інноваційних продуктів та послуг, спрямованих на рішення проблем сталості, може виявитися ключовою для привертання клієнтів та вибору продукції компанії серед конкурентів. Це може бути, наприклад, створення екологічно чистих товарів або послуг, сприяння здоров'ю та благополуччю споживачів.

3. Циркулярна економіка: Замість традиційної "витрати-викиди" бізнесу слід переходити до циркулярної економіки, де ресурси максимально використовуються, переробляються та відновлюються. Переробка відходів,

вторинна переробка та використання вторинних матеріалів – це ключові аспекти цієї стратегії.

4. Соціальна відповідальність: В інноваційному сталому розвитку важливо також враховувати соціальні аспекти такі як створення позитивного впливу на спільноту та покращення умов праці. Компанії можуть впроваджувати програми корпоративної відповідальності, підтримку місцевих ініціатив та створення благодійних фондів.

5. Стратегічні партнерства: Співпраця з іншими підприємствами, урядовими організаціями та НУО може допомогти вирішенню складних проблем сталості та забезпечити доступ до нових інноваційних рішень.

Стійке управління ланцюгом постачання: Збалансоване управління ланцюгом поста-

чання, з урахуванням екологічних та соціальних вимог, може допомогти забезпечити сталість усього бізнес-процесу, зокрема спрямованим на зменшення вуглецевого сліду.

Ці стратегії дозволяють підприємствам інтегрувати інновації в різні аспекти свого функціонування, забезпечуючи сталий розвиток та відповідаючи вимогам сучасного бізнес-середовища.

Ефективна система досягнення пріоритетів інноваційного сталого розвитку повинна включати державних, регіональний та бізнес-рівні реалізації таких стратегій. Пропонуємо таку багаторівневу модель реалізації стратегії інноваційного сталого розвитку бізнесу, яка охоплює всі рівні та побудована в розрізі складових, визначених Глобальним інноваційним індексом (таблиця 1).

Таблиця 1

Багаторівнева модель реалізації стратегії інноваційного сталого розвитку бізнесу

Складова	Державний рівень	Регіональний рівень	Бізнес-рівень
Інституції	Розробка та впровадження законів і політик, спрямованих на підтримку сталого розвитку та інновацій.	Взаємодія з регіональними урядовими органами для сприяння ініціативам сталого розвитку.	Співпраця з державними органами для використання інцентивів та підтримки.
Людські ресурси	Розвиток освітніх програм та тренінгів для підготовки фахівців з області сталого розвитку та інновацій.	Залучення талановитих фахівців через створення стимулюючого робочого середовища.	Інвестування в розвиток навичок та навчання персоналу для розвитку інноваційного потенціалу.
Інфраструктура	Інвестиції у сталі практики та сталий розвиток інфраструктури (енергетика, транспорт, комунікації).	Розвиток регіональних індустріальних парків та інкубаторів	Впровадження систем ресурсозбереження та альтернативної енергетики
Ринковий потенціал	Формування стратегій розвитку ринків, сприяння вивченню та впровадженню нових ринкових можливостей.	Аналіз регіональних ринкових тенденцій та адаптація бізнес-стратегій під місцевий попит.	Співпраця з регіональними ринками та аналіз попиту для розширення асортименту.
Бізнес-потенціал	Залучення інвестицій для розвитку бізнес-проектів, спрямованих на сталий розвиток.	Підтримка місцевих бізнесів, які демонструють відповідальний бізнес-підхід, місцеві програми фінансової підтримки інноваційних МСП	Впровадження ефективних стратегій управління, що сприяють сталому розвитку.
Науково-технічні розробки	Фінансування досліджень та розробок, спрямованих на інноваційні технології.	Співпраця з регіональними науковими установами для розробки нових технологій.	Впровадження систем еко-дизайну, промислового симбіозу тощо
Креативні розробки	Формування і підтримка культури творчості та інновацій у державних інституціях.	Сприяння та підтримка творчого середовища для бізнесів та стартапів.	Розвиток програм для стимулювання та визнання творчого внеску персоналу.

Джерело: складено автором

Це лише загальний фреймворк, і конкретні елементи можна налаштувати залежно від специфіки галузі, регіону та бізнес-моделі та завдань повоєнного періоду. Ключовим інструментом налагодження взаємодії є інституція довіри, що полягає у взаємній відповідальності та сподіванні на позитивний результат у відносинах між бізнесом, урядом, споживачами та іншими стейкхолдерами. Довіра має велике значення для розвитку бізнесу, оскільки вона забезпечує взаємне розуміння, сприяє стабільності та прозорості в бізнес-відносинах, зменшує ризики та сприяє залученню інвестицій та розвитку нових проектів. Одним із основних елементів довіри є взаємна відповідальність та повага до прав та інтересів всіх сторін взаємодії [24, с. 71], що має становити базу концептуальної багаторівневої моделі реалізації стратегій інноваційного сталого розвитку бізнесу. Дана модель передбачає цілеспрямоване та структуроване впровадження інновацій в різні аспекти діяльності компанії для досягнення цілей сталого розвитку.

Для втілення стратегій інноваційного сталого розвитку бізнесу пропонуємо застосовувати такі інструменти:

1. Аудит наявних технологій, продуктів та процесів компанії на предмет їх відповідності принципам сталого розвитку та визначення прогалин і можливостей.
2. Бенчмаркінг кращих світових практик впровадження інноваційних "зелених" технологій в галузі через вивчення досвіду конкурентів.

3. Форсайт-сесії з визначення пріоритетів інноваційної діяльності компанії в контексті сталого розвитку: які технології, продукти, процеси потрібно розвивати, щоб бути більш еко-орієнтованими.

4. Розробка портфелю інноваційних проектів для "озеленення" бізнесу – нові технології, продукти, бізнес-моделі.

5. Залучення стартапів та партнерів для спільної розробки та імплементації інновацій, розвиток механізмів відкритих інновацій.

6. Моніторинг реалізації інноваційної стратегії та оцінка її впливу на сталий розвиток компанії за економічними, екологічними, соціальними показниками.

Висновки із цього дослідження і дальші перспективи в цьому напрямку. Отже, системний підхід до впровадження стратегій інноваційного сталого розвитку бізнесу визначають фокусування пріоритетів не тільки на фінансові показники, а також на створення позитивного соціального впливу, скороченні вуглецевого сліду, побудові ланцюжків постачання на принципах сталості тощо. Саме інновації та орієнтація на сталий розвиток дозволяють компаніям отримати стратегічні конкурентні переваги, забезпечити тривале економічне зростання, а також вирішувати нагальні суспільні та екологічні проблеми. Тож, саме ESG-моделі стратегічного розвитку бізнесу мають стати перспективами подальших наукових розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Rogers E. M. Diffusion of Innovations. URL: <https://teddykw2.files.wordpress.com/2012/07/everett-m-rogers-diffusion-of-innovations.pdf>
2. Schumpeter, J. The Theory of Economic Development (1st ed.). Taylor and Francis, 2021. URL: <https://www.perlego.com/book/2397359/the-theory-of-economic-development-pdf>
3. Etkowitz Leydesdorff L. The dynamics of innovation: from National Systems and "Mode 2" to a Triple Helix of university-industry-government relations. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2480085
4. Kim C. W., Mauborgne R. Blue Ocean Strategy. *Harvard Business Review Press*. 2022. URL: <https://www.ideou.com/blogs/inspiration/blue-ocean-strategy-pdf>
5. Womack J., Jones D. (1996). Lean Thinking : Banish Waste and Create Wealth in Your Corporation. 10.1038/sj.jors.2600967. URL: https://www.researchgate.net/publication/200657172_Lean_Thinking_Banish_Waste_and_Create_Wealth_in_Your_Corporation/citation/download.
6. Prahalad C. K., Hart S. L. The Fortune at the Bottom of the Pyramid. URL: <https://people.eecs.berkeley.edu/~brewer/ict4b/Fortune-BoP.pdf>
7. Nohria N. та Ghoshal S. The Differentiated Network: Organizing Multinational Corporations for Value Creation. *Journal of International Business Studies*. Vol. 29, No. 2 (2nd Qtr., 1998), pp. 429–431. URL: <https://www.jstor.org/stable/155611>
8. Tidd J., Bessant J., Pavitt K. Managing innovation: Integrating technological, market and organizational change. John Wiley & Sons. Wiley, Hoboken, 2015.
9. Porter M., Kramer M. Creating Shared Value. URL: <https://www.communitylivingbc.ca/wp-content/uploads/2018/05/Creating-Shared-Value.pdf>

10. Elkington J. Towards the Sustainable Corporation: Win-Win-Win Business Strategies for Sustainable Development. URL: <https://www.johnelkington.com/archive/TSC.pdf>
11. Geels, F.W. (2002). Technological transitions as evolutionary reconfiguration processes: a multi-level perspective and a case-study. *Research Policy*, 31(8), 1257–1274. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0048733302000628>
12. Rakić S., Pavlović M. and Marjanovic U. (2021). A Precondition of Sustainability: Industry 4.0 Readiness. *Sustainability*. 13. 6641. URL: https://www.researchgate.net/publication/352323122_A_Precondition_of_Sustainability_Industry_40_Readiness/citation/download
13. Evans S., Holgado M., Van F., Kirsten, Yang M., Silva E., Barlow C. Business Model Innovation for Sustainability: Towards a Unified Perspective for Creation of Sustainable Business Models. *Business Strategy and the Environment*. 2017. № 26. URL: https://www.researchgate.net/publication/310490132_Business_Model_Innovation_for_Sustainability_Towards_a_Unified_Perspective_for_Creation_of_Sustainable_Business_Models/citation/download
14. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти: Підручник / І. Л. Якименко, Л. П. Петрашко, Т. М. Димань, О. М. Салавор, Є. Б. Шаповалов, М. А. Галабурда, О. В. Ничик, О. В. Мартинюк. Київ : НУХТ, 2022. 337 с.
15. The global standards for sustainability impacts. GRI. URL: <https://www.globalreporting.org/standards>
16. Дотримання принципів сталого розвитку під час війни – це взагалі єдиний спосіб зберегти найцінніші активи – людей. URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/future-agro/2023/05/5/699572>
17. Кифяк В. І. Стратегічне управління конкурентними перевагами аграрних підприємств в умовах цифровізації. *Агросвіт*. 2023. № 7–8. С. 70–77. DOI: 10.32702/2306-6792.2023.7-8.70
18. Дорожня карта використання науки, технологій, інновацій для досягнення цілей сталого розвитку. Київ, 2023. 392 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2024/01/03/Dorozhnya.karta.vykoryst.nauky.tekhnolohiy.ta.innovatsiy-03.01.2024-1.1.pdf>
19. Глобальний інноваційний індекс URL: <https://www.globalinnovationindex.org>
20. Індекс глобальної конкурентоспроможності URL: <https://reports.weforum.org/global-competitiveness-index>
21. Індекс економіки знань Світового банку URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2021>
22. European Innovation Scoreboard 2021. Most Innovative Countries: веб-сайт. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45940>
23. Global Startup Ecosystem Index 2023. URL: <https://lp.startupblink.com/report/>
24. Кифяк В. І., Філіпчук Н. В. Довіра як інституція розвитку бізнесу в умовах нових соціальних викликів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 10. С. 69–76. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.10>

REFERENCES:

1. Rogers, E. M. (2012) Diffusion of Innovations. URL: <https://teddykw2.files.wordpress.com/2012/07/everett-m-rogers-diffusion-of-innovations.pdf> (accessed January 16, 2024).
2. Schumpeter, J. (2021) The Theory of Economic Development (1st ed.). Taylor and Francis. URL: <https://www.perlego.com/book/2397359/the-theory-of-economic-development-pdf> (accessed January 16, 2024).
3. Etzkowitz H., Leydesdorff L. (1995) The dynamics of innovation: from National Systems and “Mode 2” to a Triple Helix of university-industry-government relations. *EASST Review*. Vol. 14. № 1, pp. 14–19. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2480085 (accessed January 16, 2024).
4. Kim, C. W., & Mauborgne, R. (2022) Blue Ocean Strategy. *Harvard Business Review Press*. URL: <https://www.ideou.com/blogs/inspiration/blue-ocean-strategy-pdf> (accessed January 16, 2024).
5. Womack, J., & Jones, D. (1996) Lean Thinking: Banish Waste and Create Wealth in Your Corporation. URL: https://www.researchgate.net/publication/200657172_Lean_Thinking_Banish_Waste_and_Create_Wealth_in_Your_Corporation/citation/download (accessed January 16, 2024).
6. Prahalad, C. K., & Hart, S. L. (2002) The Fortune at the Bottom of the Pyramid. URL: <https://people.eecs.berkeley.edu/~brewer/ict4b/Fortune-BoP.pdf> (accessed January 16, 2024).
7. Nohria, N., & Ghoshal, S. (1998) The Differentiated Network: Organizing Multinational Corporations for Value Creation. *Journal of International Business Studies*, 29(2), 429–431. URL: <https://www.jstor.org/stable/155611>
8. Tidd, Joe & Pavitt, Keith. (2011) Managing Innovation: Integrating Technological, Market And Organizational Change. URL: https://www.researchgate.net/publication/228315617_Managing_Innovation_Integrating_Technological_Market_And_Organizational_Change (accessed January 16, 2024).

9. Porter, M., & Kramer, M. (2018) Creating Shared Value. URL: <https://www.communitylivingbc.ca/wp-content/uploads/2018/05/Creating-Shared-Value.pdf> (accessed January 16, 2024).
10. Elkington, J. (1994) Towards the Sustainable Corporation: Win-Win-Win Business Strategies for Sustainable Development. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.2307/41165746> (accessed January 16, 2024).
11. Geels, F. W. (2002) Technological transitions as evolutionary reconfiguration processes: a multi-level perspective and a case-study. *Research Policy*, vol. 31(8), pp.1257–1274. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0048733302000628> (accessed January 16, 2024).
12. Rakić, S., Pavlović, M., & Marjanovic, U. (2021) A Precondition of Sustainability: Industry 4.0 Readiness. *Sustainability*, 13, 6641. URL: https://www.researchgate.net/publication/352323122_A_Precondition_of_Sustainability_Industry_40_Readiness/citation/download (accessed January 16, 2024).
13. Evans, S., Holgado, M., Van F., Kirsten, Yang M., Silva E., Barlow C. (2017) Business Model Innovation for Sustainability: Towards a Unified Perspective for Creation of Sustainable Business Models. *Business Strategy and the Environment*, 26. URL: https://www.researchgate.net/publication/310490132_Business_Model_Innovation_for_Sustainability_Towards_a_Unified_Perspective_for_Creation_of_Sustainable_Business_Models/citation/download (accessed January 16, 2024).
14. Yakymenko, I. L., Petrashko, L. P., Dyman, T. M., Salavor, O. M., Shapovalov, Ye. B., Halaburda, M. A., Nychyk, O. V., Martyniuk, O. V. (2022) Stratehiia staloho rozvytku: Yevropeiski horyzonty: Pidruchnyk [Sustainable Development Strategy: European Horizons: Textbook]. Kyiv, NUKhT. 2022, 337 p.
15. GRI. (n.d.). *The global standards for sustainability impacts*. URL: <https://www.globalreporting.org/standards/> (accessed January 16, 2024). (in Ukrainian)
16. Dotrymannia pryntsyviv staloho rozvytku pid chas viiny– tse vzahali yedynyi Dotrymannia pryntsyviv staloho rozvytku pid chas viiny– tse vzahali yedynyi sposib zberehty naitsinnishi aktyvy – liudei [Adhering to the principles of sustainable development during war is generally the only way to preserve the most valuable assets – people]. URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/future-agro/2023/05/5/699572>
17. Kyfiak V. I. (2023) Stratehichne upravlinnia konkurentnymy perevahamy ahrarykh pidpriemstv v umovakh tsyfrovizatsii [Strategic management of competitive advantages of agrarian enterprises in conditions of digitalization]. *Ahrosvit*. № 7–8. P. 70–77. DOI: 10.32702/2306-6792.2023.7-8.70. (in Ukrainian)
18. Dorozhnia karta vykorystannia nauky, tekhnologii, innovatsii dlia dosiahnennia tsilei staloho rozvytku. [Roadmap for the use of science, technology, and innovation to achieve the goals of sustainable development]. (2023). Kyiv. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2024/01/03/Dorozhnya.karta.vykoryst.nauky.tekhnolohiy.ta.innovatsiy-03.01.2024-1.1.pdf> (accessed January 16, 2024).
19. Global Innovation Index. URL: <https://www.globalinnovationindex.org> (accessed January 16, 2024).
20. Global Competitiveness Index. URL: <https://reports.weforum.org/global-competitiveness-index> (accessed January 16, 2024).
21. World Bank. (2021) *World Development Report 2021*. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2021> (accessed January 16, 2024).
22. European Innovation Scoreboard 2021. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45940> (accessed January 16, 2024).
23. Global Startup Ecosystem Index 2023. URL: <https://lp.startupblink.com/report/> (accessed January 16, 2024).
24. Kyfiak, V. I., & Filipchuk, N. V. (2023) Dovira yak instytuttsiia rozvytku biznesu v umovakh novykh sotsialnykh vykykiv [Trust as an institution of business development in the conditions of new social challenges]. *Investyt-sii: praktyka ta dosvid*. 10, 69–76. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.10> (accessed January 16, 2024) (in Ukrainian).